

XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ CÔNG CHỨC CẤP XÃ TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH THANH HÓA

LÊ VĂN MINH*

Những năm qua, Ủy ban nhân dân cấp xã đã có những đóng góp không nhỏ vào sự nghiệp phát triển chung của tỉnh Thanh Hóa. Hệ thống chính quyền địa phương và công chức cấp xã nói riêng được đảng bộ và các cấp chính quyền tỉnh Thanh Hóa đặc biệt quan tâm. Bài viết đề xuất một số giải pháp hoàn thiện quy định pháp luật và chính sách đặc thù của tỉnh Thanh Hóa nhằm xây dựng có hiệu quả và chất lượng đội ngũ công chức cấp xã trên địa bàn tỉnh trong thời gian tới.

Từ khóa: Công chức cấp xã; xây dựng đội ngũ; tỉnh Thanh Hóa.

Over the years, the People's Committees at the commune level have made significant contributions to the overall development of Thanh Hoa province. The local government system, and commune-level civil servants in particular, have received special attention from the Party Committee and the authorities at all levels of the province. The article proposes a number of solutions to improve the legal regulations and specific policies of Thanh Hoa province to effectively build the high-quality commune-level civil servants in the coming time.

Keywords: Commune-level civil servants; building; Thanh Hoa province.

NGÀY NHẬN: 15/10/2023

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 15/12/2023

NGÀY DUYỆT: 16/02/2024

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.337.2024.776>

1. Đặt vấn đề

Trong lịch sử hình thành và phát triển, tỉnh Thanh Hóa đã có nhiều đóng góp cho sự phát triển của dân tộc. Là một tỉnh lớn của Việt Nam, đất rộng là một trong những trung tâm lớn của khu vực Bắc Trung Bộ và cả nước. Thanh Hóa hiện là tỉnh có quy mô kinh tế đứng thứ 8 cả nước, cao nhất các tỉnh thành khu vực miền Trung, Tây nguyên và đồng thời cũng là địa phương có tổng vốn đầu tư FDI cao. Năm 2022, thu ngân sách nhà nước đạt hơn 51 nghìn tỷ đồng¹. Xuất phát từ tầm quan trọng về vị trí địa lý, điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội của tỉnh Thanh Hóa, ngày

05/08/2020, Bộ Chính trị đã ban hành Nghị quyết số 58-NQ/TW “Về xây dựng và phát triển tỉnh Thanh Hóa đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045”. Trong Nghị quyết đã nêu rõ: “Xây dựng hệ thống chính trị tỉnh Thanh Hóa tinh gọn, chính quyền cơ sở vững mạnh, hoạt động hiệu lực, hiệu quả; xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp có đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm, năng động, sáng tạo, có tư tưởng đột phá, dám xả thân vì sự phát triển của tỉnh”. Tuy nhiên, nâng cao hơn nữa hiệu quả hoạt

* TS, Trường Đại học Hồng Đức

động cho chính quyền địa phương cấp xã, trước tiên, tỉnh Thanh Hóa cần phải coi trọng đến công tác tuyển dụng, đào tạo, bồi dưỡng nâng cao phẩm chất chính trị, đạo đức nghề nghiệp, trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cho đội ngũ công chức cấp xã.

2. Thực trạng đội ngũ công chức cấp xã trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa

Thực hiện quy định của *Luật Cán bộ, công chức* năm 2008, Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của *Luật Cán bộ, công chức và Luật Viên chức* năm 2019, Nghị định số 33/2023/NĐ-CP ngày 10/6/2023 của Chính phủ quy định về cán bộ, công chức cấp xã, công tác tuyển dụng, sắp xếp, phân công công việc đối với các chức danh, công chức cấp xã trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa được thực hiện đúng theo quy định. Hiện nay, Thanh Hóa có 5.355 công chức đang làm việc tại các xã, phường, thị trấn trên địa bàn tỉnh. Tính đến năm 2019, tỉnh Thanh Hóa dôi dư hơn 3.000 công chức, sau khi thực hiện nhiều giải pháp đã tinh giản biên chế hiện còn 741 công chức dôi dư².

Để bảo đảm việc tuyển dụng các chức danh công chức chuyên trách có trình độ chuyên môn cao, phẩm chất đạo đức tốt phục vụ cho công tác quản lý nhà nước ở một đô thị đặc biệt, Ủy ban nhân dân (UBND) tỉnh Thanh Hóa đã ban hành Quyết định số 1725/2017/QĐ-UBND ngày 26/5/2017 về việc ban hành quy chế tuyển dụng công chức xã, phường, thị trấn trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa.

Về số lượng các chức danh công chức cấp xã trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa: tại các xã, phường và thị trấn trên địa bàn tỉnh có đầy đủ các chức danh công chức cấp xã theo quy định của pháp luật về công chức. Về số lượng công chức cấp xã trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa hiện nay theo Quyết định số 16/2020/QĐ-UBND ngày 15/4/2020 của UBND tỉnh Thanh Hóa về bố trí số lượng cán bộ, công chức cấp xã trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa được bố trí theo loại đơn vị hành chính cấp xã cụ thể như sau: loại I: tối đa 23 người; loại II: tối đa 21

người; loại III: tối đa 19 người. Như vậy, nếu tính riêng công chức chuyên trách cấp xã theo Quyết định số 16/2020/QĐ-UBND ngày 15/4/2020 của UBND tỉnh Thanh Hóa về bố trí số lượng công chức cấp xã trên địa bàn tỉnh thì xã loại I tối đa không quá 10 công chức chuyên trách, xã loại II không quá 8 công chức chuyên trách, xã loại III không quá 7 công chức chuyên trách; thị trấn loại I không quá 10 công chức chuyên trách; thị trấn loại II không quá 8 công chức chuyên trách; thị trấn loại III không quá 7 công chức chuyên trách; phường loại I không quá 11 công chức chuyên trách, phường loại II không quá 9 công chức chuyên trách, phường loại III không quá 8 công chức chuyên trách.

Theo quy định của Nghị định số 92/2009/NĐ-CP ngày 22/10/2009 của Chính phủ số lượng cán bộ, công chức cấp xã loại I tối đa không quá 25 người; loại II không quá 23 người; loại III không quá 21 người. Nghị định số 34/2019/NĐ-CP ngày 24/4/2019 sửa đổi bổ sung cho Nghị định số 92/2009/NĐ-CP ngày 22/10/2009, đã cắt giảm biên chế của công chức cấp xã theo đó mỗi một loại xã sẽ bị cắt giảm 2 biên chế công chức, loại I còn không quá 23 người, loại II không quá 21, loại III không quá 19. Trên thực tế cấp xã trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa bị cắt giảm tổng số 3 biên chế cùng với việc sau khi sáp nhập 134 xã, phường, thị trấn thành 67 xã, phường, thị trấn dẫn đến việc cả tỉnh Thanh Hóa thừa 741 công chức cấp xã trên tổng số 27 huyện, thị xã, thành phố³. Việc thừa, thiếu lại diễn ra không đồng đều giữa các huyện, giữa các xã, thị trấn với nhau trong cùng một huyện, giữa các phường trong cùng một thành phố, thị xã.

Về trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, tính đến thời điểm ngày 01/09/2023, tỉnh Thanh Hóa có 559 phường, xã, thị trấn với 5.355 công chức trong biên chế. Đội ngũ công chức cấp xã có trình độ chuyên môn đại học và trên đại học khá cao, chiếm 88,01%, trình độ trung cấp lý luận chính trị chiếm 78,77%, trình độ tin học văn phòng đạt chuẩn, chiếm 97,67%⁴.

Từ thực trạng nêu trên cho thấy, công tác tổ chức xây dựng lực lượng công chức cấp xã trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa đạt được những thành tựu sau:

Thứ nhất, công chức cấp xã đã được tổ chức tinh gọn và cơ bản ổn định về tổ chức bộ máy, biên chế. Chức năng, nhiệm vụ và quyền hạn của công chức cấp xã đã được giao đúng theo quy định pháp luật, phù hợp với yêu cầu thực tiễn và các thông tư hướng dẫn của bộ, ngành trung ương, đáp ứng yêu cầu quản lý nhà nước ở địa phương và phù hợp với nguyên tắc tổ chức quản lý đa ngành, đa lĩnh vực.

Thứ hai, lực lượng công chức cấp xã khi được tuyển dụng đã bảo đảm về chuyên môn nghiệp vụ phù hợp với vị trí công tác sau khi tuyển dụng, việc nâng cao nghiệp vụ và lý luận chính trị luôn được các cấp chính quyền địa phương quan tâm.

Thứ ba, đội ngũ công chức xã giữ vững được phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống tốt và lành mạnh, hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao. Kỷ luật lao động, tác phong lễ lối làm việc của công chức cấp xã có nhiều chuyển biến tích cực...

Thứ tư, công tác tuyển dụng, đào tạo, quy hoạch, bồi dưỡng và thực hiện chế độ, chính sách cho công chức cấp xã đã được tỉnh Thanh Hóa quan tâm, góp phần nâng cao năng lực, hiệu quả hoạt động của chính quyền cơ sở. Trong giai đoạn 2019 - 2023, tỉnh đã đào tạo, bồi dưỡng quản lý nhà nước, đào tạo chuyên môn, nghiệp vụ cho hàng nghìn lượt công chức cấp xã.

Bên cạnh những thành tựu nêu trên thì đội ngũ công chức cấp xã trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa vẫn còn những hạn chế, bất cập như sau:

Một là, hiện nay Quyết định số 16/QĐ-UBND đang mâu thuẫn với Điều 6 Nghị định số 33/2023/NĐ-CP về số lượng công chức cấp xã có quy định: đối với phường: loại I là 23 người, loại II là 21 người, loại III là 19 người;

đối với xã, thị trấn: loại I là 22 người, loại II là 20 người, loại III là 18 người. Như vậy, hiện nay, UBND tỉnh Thanh Hóa khi quy định về số lượng công chức không chia thành khu vực nông thôn và đô thị như Nghị định số 33/2023/NĐ-CP, tỉnh đang chia số lượng cán bộ, công chức theo hình thức không có sự phân biệt giữa phường với xã, thị trấn như Nghị định.

Hai là, UBND tỉnh Thanh Hóa chưa ban hành quyết định mới để thay thế Quyết định số 16/QĐ-UBND quy định về số lượng công chức cấp xã như hiện nay chưa phù hợp với quy định tại khoản 2 Điều 6 Nghị định số 33/2023/NĐ-CP.

Ba là, việc sắp xếp kiện toàn bộ máy công chức chuyên trách cấp xã trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa còn một số hạn chế, như: quy định về số lượng công chức chuyên trách cấp xã còn cứng nhắc, mang tính cào bằng. Tỉnh Thanh Hóa quy định về số lượng cán bộ, công chức cấp xã và phân bổ chức danh là chưa phù hợp. Điều 6 Nghị định số 33/2023/NĐ-CP quy định đối với phường: loại I là 23 người; loại II: 21 người; loại III: 19 người; đối với xã, thị trấn: loại I là 22 người; loại II: 20 người; loại III: 18 người. Dẫn chứng cụ thể là cấp xã loại III tổng biên chế được giao 18, trong đó bố trí 11 cán bộ còn lại 7 biên chế bố trí cho 6 chức danh công chức dù là xã loại III, các đầu việc vẫn như xã, phường, thị trấn loại I, loại II, trong khi đó đa phần mỗi lĩnh vực chỉ có một công chức không đủ để trực ở “một cửa” nếu phải dời khỏi trụ sở để (làm việc với cơ quan nhà nước cấp trên, với Nhân dân, giải phóng mặt bằng, giải quyết khiếu nại, tố cáo, kiểm tra, đi họp, tập huấn, đi học, ốm đau, nghỉ thai sản...). Quy định này sẽ dẫn đến sự quá tải trong việc thực hiện nhiệm vụ công vụ

Bốn là, trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, lý luận chính trị, tin học, ngoại ngữ cho đội ngũ công chức cấp xã còn nhiều hạn chế. Công chức có trình độ chuyên môn trung cấp còn nhiều (546/5.355) chiếm 10,20%, cao đẳng là 98

công chức chiếm 1,79%, công chức có trình độ lý luận chính trị sơ cấp, trung cấp còn cao; công chức cấp xã là nữ chiếm 28,37%, là người trẻ tuổi (dưới 30 tuổi) ít chỉ chiếm 1,87%; trình độ ngoại ngữ sử dụng được trong giao tiếp rất hạn chế, tin học văn phòng còn nhiều hạn chế⁵.

Năm là, xét trên mặt bằng chung thì đội ngũ công chức cấp xã trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa có trình độ, chuyên môn, nghiệp vụ chưa cao. Nhiều công chức có thâm niên kinh nghiệm hoạt động thực tiễn nhưng lại thiếu các kỹ năng cần thiết trong nền hành chính hiện đại. Thái độ phục vụ của công chức thuộc UBND cấp xã đã có tiến bộ nhưng có nhiều vấn đề cần chấn chỉnh, một bộ phận công chức còn thái độ quan liêu, cửa quyền, hách dịch khi thi hành công vụ; nhiều trường hợp công chức cấp xã đã có những hành vi vi phạm pháp luật đến mức bị khởi tố, điều tra, truy tố và xét xử, với số liệu cụ thể như sau: năm 2019, số lượng vụ án là 3, số lượng bị can 7; năm 2020, số lượng vụ án là 10, số lượng bị can 28; năm 2021, số lượng vụ án là 9, số lượng bị can 16; năm 2022, số lượng vụ án là 12, số lượng bị can 37; đến tháng 7/2023, số lượng vụ án là 19, số lượng bị can là 536. Tình trạng chảy máu chất xám tại các cơ quan nhà nước ngày càng nhiều, nhiều công chức cấp xã thiếu tập trung chuyên môn, có nhiều hoạt động, việc làm thêm bên ngoài.

3. Một số giải pháp xây dựng đội ngũ công chức cấp xã trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa

Thứ nhất, để xây dựng Thanh Hóa thành tỉnh giàu đẹp, văn minh và hiện đại; tỉnh phát triển toàn diện và kiểu mẫu của cả nước, một số phường, xã, thị trấn cần đề xuất với trung ương cho cơ chế đặc thù về số lượng công chức cấp xã, có thể cao hơn so với quy định hiện nay đối với các tỉnh, thành phố khác. Hiện nay, việc quy định số lượng công chức cấp xã chỉ căn cứ vào dân số và diện tích tự nhiên là chưa hoàn toàn hợp lý, cần phải căn cứ vào dân số, diện tích tự nhiên và cả vào nguồn thu ngân sách hằng năm của tỉnh đóng

góp vào ngân sách nhà nước để quy định số lượng công chức.

Mặc dù *Luật Tổ chức chính quyền địa phương* năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2019) đã phân định chính quyền địa phương ở đô thị và chính quyền địa phương ở nông thôn thông qua việc dành các chương khác nhau để điều chỉnh, tuy nhiên, *Luật* chỉ mới dừng lại việc phân định được ít nhiều sự khác biệt trong tổ chức và hoạt động của chính quyền địa phương ở nông thôn và đô thị mà chưa thể hiện được sự khác biệt trong tổ chức và hoạt động của UBND cấp xã giữa các tỉnh, thành phố khác nhau trong cả nước. Với quy định như hiện nay thì việc tổ chức và hoạt động của UBND cấp xã trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa cũng không có gì khác biệt so với việc tổ chức và hoạt động của UBND cấp xã ở các đơn vị hành chính cấp tỉnh loại II và loại III, nguồn thu ngân sách thấp hơn tỉnh Thanh Hóa so với các địa phương khác trên cả nước. Chính vì vậy, cần phải kiến nghị với Quốc hội, Chính phủ cần nghiên cứu xem xét ban hành văn bản quy phạm pháp luật để điều chỉnh về tổ chức và hoạt động của chính quyền địa phương nói chung và của UBND cấp xã nói riêng đối với các đơn vị hành chính cấp tỉnh loại đặc biệt, trong đó có tỉnh Thanh Hóa.

Thứ hai, Thanh Hóa cần kiến nghị với Trung ương cho phép thực hiện thí điểm quy định đối với cán bộ là trưởng các đoàn thể cấp xã, như: Bí thư Đoàn Thanh niên cộng sản Hồ Chí Minh, Chủ tịch Hội Liên hiệp Phụ nữ, Chủ tịch Hội Nông dân, Chủ tịch Hội Cựu chiến binh kiêm nhiệm thêm nhiệm vụ của công chức cấp xã. Ví dụ: Bí thư Đoàn Thanh niên cộng sản Hồ Chí Minh nếu có bằng tốt nghiệp đại học về chuyên ngành Luật thì kiêm nhiệm thêm chức danh công chức tư pháp - hộ tịch, nếu có bằng tốt nghiệp đại học về quản lý hành chính hoặc chính trị học... thì bố trí kiêm nhiệm chức danh văn phòng - thống kê, nếu có bằng tốt nghiệp đại học về quản lý văn hóa thì bố trí kiêm nhiệm thêm chức danh văn hóa - xã hội.

Thứ ba, cần phải sửa đổi Quyết định số 16/2020/QĐ-UBND cho phù hợp với Nghị định số 33/2023/NĐ-CP theo hướng số lượng công chức của 60 phường trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa phải nhiều hơn số lượng công chức của xã, thị trấn cùng loại với phường.

Thứ tư, UBND tỉnh cần ban hành quyết định về căn cứ số lượng đơn vị hành chính cấp xã có quy mô dân số, diện tích tự nhiên lớn hơn so với tiêu chuẩn quy định tại Nghị quyết của Ủy ban Thường vụ Quốc hội về tiêu chuẩn của đơn vị hành chính và phân loại đơn vị hành chính để tính số lượng công chức ở cấp xã tăng thêm như sau: phường thuộc quận cứ tăng thêm đủ 1/3 (một phần ba) mức quy định về quy mô dân số thì được tăng thêm 01 công chức. Các đơn vị hành chính cấp xã còn lại cứ tăng thêm đủ 1/2 (một phần hai) mức quy định về quy mô dân số thì được tăng thêm 01 công chức; ngoài việc tăng thêm công chức theo quy mô dân số thì đơn vị hành chính cấp xã cứ tăng thêm đủ 100% mức quy định về diện tích tự nhiên được tăng thêm 01 công chức, cho phù hợp với Nghị định số 33/2023/NĐ-CP, đồng thời việc được tăng thêm công chức cấp xã sẽ giúp giải quyết số công chức dôi dư hiện nay, đồng thời, UBND cấp xã cũng có thêm nhiệm vụ chính trị của mình.

Thứ năm, đẩy nhanh quá trình cải cách thủ tục hành chính đối với UBND cấp xã cần tập trung xây dựng các bộ quy tắc hành chính theo hướng rút ngắn quy trình, giảm số lượng và đơn giản hóa thủ tục. Thực hiện thủ tục hành chính một cửa, một cửa liên thông. Triển khai Quyết định số 09/2015/QĐ-TTg ngày 25/3/2015 của Thủ tướng Chính phủ ban hành Quy chế thực hiện cơ chế một cửa, cơ chế một cửa liên thông tại cơ quan hành chính nhà nước ở địa phương. Tổ chức thực hiện có hiệu quả việc tiếp nhận các hồ sơ của cá nhân, tổ chức về dịch vụ hành chính cần ứng dụng triệt để công nghệ thông tin vào hỗ trợ giải quyết các thủ tục hành chính để giảm chi phí, thời gian cho cả nhà nước và các cá nhân, tổ chức.

Thứ sáu, nâng cao chất lượng thực thi công vụ của đội ngũ công chức cấp xã. Hiện nay, UBND cấp xã trên địa bàn tỉnh đang rất cần những người có kiến thức và kỹ năng tốt để thực thi công vụ, nhiệm vụ. Cần có cơ chế, chính sách, giải pháp thích hợp để tuyển dụng, thu hút những người có trình độ, năng lực, được đào tạo bài bản về công tác tại UBND cấp xã.

Thứ bảy, tăng cường công tác kiểm tra, giám sát của Đảng, thanh tra của cơ quan thanh tra, cơ quan nhà nước cấp trên, chủ tịch, phó chủ tịch đối với hoạt động của công chức cấp xã trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa trong việc thực thi công vụ, thông qua hoạt động kiểm tra, giám sát sẽ kịp thời phát hiện các sai phạm để tiến hành xử lý các hành vi vi phạm và có các biện pháp khắc phục cho phù hợp. Trong giai đoạn hiện nay chúng ta đang thực hiện việc đẩy mạnh việc phân quyền cho chính quyền địa phương cấp xã, phân nhiều ngân sách hơn, quyền tự chủ cao hơn thì đi liền với đó là phải tăng cường hoạt động kiểm soát quyền lực, đẩy mạnh hoạt động phòng, chống tham nhũng đặc biệt là các hành vi tham nhũng vặt đang diễn ra trên địa bàn tỉnh, các cơ quan bảo vệ pháp luật của tỉnh cần cương quyết trong việc chủ động phát hiện, điều tra, truy tố và đưa ra xét xử các vụ án hình sự có liên quan đến công chức cấp xã □

Chú thích:

1. *Tình hình kinh tế - xã hội trên địa bàn tỉnh từ đầu nhiệm kỳ Đại hội Đảng bộ tỉnh lần thứ XIX đến nay.* <http://thanhhoa.dcs.vn>, ngày 13/6/2023.
2. *Báo cáo số 919/BC-SNV ngày 17/11/2023 của Sở Nội vụ Thanh Hóa về việc giao số lượng cán bộ, công chức và người hoạt động không chuyên trách, chủ tịch hội đặc thù ở cấp xã đối với từng huyện, thị xã, thành phố.*
3. *Quyết định số 16/2020/QĐ-UBND ngày 15/4/2020 của UBND tỉnh Thanh Hóa về bố trí số lượng cán bộ, công chức cấp xã trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa.*
- 4, 5. *Báo cáo thống kê ngành Nội vụ.* <https://thongke.moha.gov.vn>
6. *Thống kê Bản án - Quyết định.* <https://congboaban.toaan.gov.vn>